INVARIANT

JOHN R. PIERCE

Ştiţi destul despre Homer Green, aşa că nu e nevoie să vă spun cum arată sau unde trăieşte. Şi eu ştiam destul de multe lucruri şi totuşi am avut o senzaţie ciudată, pe care mi-e destul de greu s-o redau, atunci cînd m-am îmbrăcat într-un stil foarte demodat şi m-am dus în locurile acelea atît de stranii ca să-l întîlnesc.

Casa era la fel de ciudată ca şi fotografiile de altfel. Împrejmuită de alte clădiri din secolul XX, nu se deosebea de construcţia iniţială şi nici de clădirile înconjurătoare.

Intrînd înăuntru, păşind pe covoare, văzînd scaunele acoperite cu pluş şi instrumentele pentru fumat, auzind un aparat vechi de radio, ba mai mult, zărind focul din şemineu, am avut sentimentul că totul e ireal, deşi mă aşteptam să fie aşa.

Green era pe un scaun lîngă foc, aşa cum stătea de obicei, cu cîinele la picioare. El este cel mai valoros om din lume, m-am gîndit eu. Dar totuşi nu am putut să fac abstracţie de sentimentul irealităţii pe care mi-l dădea ambianţa.

Şi el îmi părea ireal, şi îmi era milă de el. Sentimentul irealităţii l-am avut şi după aceea, cînd m-am prezentat. Cîţi se mai perindaseră oare pe aici, înaintea mea? Puteam, desigur, să examinez dosarele.

— Sînt Carew, de la institut – i-am spus eu. Nu ne-am mai întîlnit, dar mi-au spus că v-ar face plăcere să mă vedeţi.

Green s-a ridicat şi mi-a întins mîna. I-am strîns-o, la rîndul meu, făcînd acest gest nefamiliar.

— Îmi pare bine că vă văd, spuse el. Am picotit pînă acum. Tratamentul m-a şocat puţin şi credeam că o să fie nevoie să mă odihnesc vreo cîteva zile. Sper să aibă un efect de durată. Nu doriţi să luaţi loc? adăugă el.

Ne-am aşezat lîngă foc. Cîinele care se ridicase s-a aşezat la loc şi s-a lipit de picioarele stăpînului lui.

— Presupun că vreţi să-mi testaţi reacţiile, spuse Green.

— Mai tîrziu, i-am răspuns eu. Nu-i grabă. Şi e destul de confortabil aici.

Green fu puţin tulburat. Se relaxă însă, imediat, privind focul. Am

profitat de acest moment şi i-am vorbit pe un ton foarte hotărît:

— Cred că e momentul să discutăm despre politică, am spus eu. „Ce intenţionează Suedezul şi cum Francezul..”

— Să ne scăldăm gîndurile în bucurie, răspunse Green.

Conform cu ceea ce aflasem din dosar, mă aşteptam ca citatul să aibă oarecare efect.

— Dar, de fapt, nimeni nu lasă politica pentru a-şi scălda gîndurile în bucurie, continuă el. Dimpotrivă, o studiem şi...

Nu mai redau conversaţia. Găsiţi totul în apendicele A al tezei mele: „Un aspect al politicii secolului XX şi modalităţi de exprimare”. Nu scrisesem foarte mult, cum bine ştiţi. Am fost norocos că am putut să-l întîlnesc pe Green. Am fost şi mai norocos că am păşit de la început pe drumul cel bun. Nu reuşisem să înţeleg pînă atunci ce gîndeau politicienii secolului XX sau ce credeau că gîndesc şi ce vroiau să spună; că, de fapt, ataşau un sens şi o semnificaţie frazelor care nouă ni se par fără legătură şi lipsite de sens. E foarte greu de explicat acest lucru atît de străin nouă; un exemplu poate că ar ajuta.

De pildă, aţi fi crezut oare că un om acuzat de a fi făcut o anumită afirmaţie, răspunzînd răspicat: „Nu am obiceiul să fac astfel de afirmaţii” ar putea să nu nege, de fapt, că el a făcut acea afirmaţie? Aţi putea crede că făcînd afirmaţia respectivă, prin acest răspuns el ar încerca să ascundă adevărul şi în acelaşi timp să dea senzaţia că răspunsul nu este fals?

Aceste ipoteze mi se par abia acum plauzibile dacă încerc să mă raportez la secolul XX. Dar nu mi-ar fi trecut niciodată prin minte dacă n-aş fi stat de vorbă cu Green. Ce valoare imensă are omul acesta!

Aşa cum am spus, fragmentul de conversaţie pe care l-am redat în apendicele A al lucrării mele este foarte scurt. N-are nici un sens să intru în detalii politice din moment ce reuşisem să redau esenţa. Materialele din arhivă legate de secolul XX sînt mult mai complete decît memoria lui Green, deşi, şi ea, la rîndul ei, a fost integral fişată.

De fapt, nu contează atît informaţiile brute cît contactul personal, infinita varietate de combinaţii, stimularea prin căldura atingerii umane care este atît de utilă şi semnificativă.

Eram deci în compania lui Green între mese, în aşa fel încît ele să nu se suprapună, iar timpul rezervat mesei să fie liber.

Îi eram recunoscător şi simţeam faţă de el compasiune, deşi eram puţin stînjenit în prezenta lui. Doream să vorbesc cu el despre lucrul care îi era cel mai drag pe lume. Nu vedeam de ce n-aş fi făcut-o. Am înregistrat şi

restul conversaţiei, deşi n-am publicat-o. Nu conţine nimic nou. Banalităţi, poate, dar m-a impresionat foarte mult. S-ar putea să fie o amintire importantă doar pentru mine. Totuşi, m-am gîndit că s-ar putea să vă intereseze.

— Cum aţi ajuns la această descoperire? l-am întrebat.

— Salamandrele, spuse el, fără ezitare. Salamandrele.

Despre experienţele sale privind regenerarea totală nu ştiam decît ceea ce se publicase. De cîte mii de ori nu se vorbise despre asta? Şi totuşi existau mici diferenţe raportate la datele existente în arhivă. Posibilităţile de combinare sînt aproape infinite! Dar coordonatele principale păstrează aceeaşi ordine. Regenerarea membrelor salamandrei a dus, mai departe, la ideea posibilei regenerări totale a organismului uman. O tăietură se vindecă şi nu lasă nici o cicatrice, iar ţesutul distrus se reface integral în acest caz. În procesul normal de metabolism, ţesutul poate fi înlocuit. Dar nu cu unul imperfect, aşa cum se întîmplă cu orice organism supus procesului de îmbătrînire, ci cu unul perfect identic, şi asta la infinit. Întîlnim fenomenul la unele animale. Păsările de curte al căror metabolism le înlocuieşte ţesuturile cu o formă identică, invariantă, mereu aceeaşi. Nu-ţi vine să crezi că poate fi posibil şi la om Dar Green arată atît de tînăr, tot atît de tînăr ca şi mine. Din secolul XX...

După ce Green şi-a încheiat naraţiunea, menţionînd şi momentul propriei sale inoculări, se încumetă să facă o precizare.

— Am încredere, spuse el. Sînt convins că poate să meargă la infinit.

— Dar merge deja, doctore Green, l-am asigurat eu.

— E prematur să afirmăm asta, spuse el. A trecut de fapt prea puţin...

— Vă mai amintiţi data, domnule Green? l-am întrebat.

— Septembrie 11, spuse el, 1943, ca să fiu mai precis.

— Doctore Green, azi e 4 august 2170, i-am spus cu toată seriozitatea.

— Ascultă, spuse el, dacă ar fi aşa, n-aş fi aici, îmbrăcat aşa. Iar dumneata n-ai fi acolo îmbrăcat precum eşti.

Am fi putut continua aşa la infinit. Mi-am scos emiţătorul radio din buzunar, şi i l-am arătat. Îl privi din ce în ce mai mirat şi mai încîntat, pe măsură ce-i arătam cum funcţionează. Nu era foarte simplu, dar exact tipul de aparat electronic pe care omul de pe timpul lui Green îl asocia viitorului.

— Doctore Green, sîntem în anul 2170, sîntem în secolul XXII.

Mă privi uimit, dar de data aceasta nu cu neîncredere. I se citea pe faţă un fel de teamă ciudată.

— Un accident? întrebă el. Ce s-a întîmplat cu memoria mea?

— N-a fost nici un accident, am spus eu. Memoria dumneavoastră este intactă. Ascultaţi-mă. Concentraţi-vă puţin.

I-am vorbit apoi simplu şi concis ca să mă poată urmări.

— Experienţa dumneavoastră a reuşit, mai bine chiar decît vă aşteptaţi. Ţesuturile dumneavoastră au dobîndit capacitatea de a se regenera, an de an, respectînd aceeaşi structură. Au devenit invariante.

Fotografii şi măsurători exacte dovedesc acest lucru de la an la an. Sau mai bine zis de la secol la secol. Sînteţi cum eraţi şi acum două sute şi mai bine de ani. Ţesuturile dumneavoastră sînt invariante.

Şi creierul dumneavoastră este invariant; mă refer la structura celulelor. Un creier poate fi asemănat cu un circuit electric. Memoria este circuitul, cu bobine, condensatori şi conexiunile dintre ele. Gîndirea raţională reprezintă tensiunea şi curentul ce trece prin ele. Modelul este destul de complicat, dar cu conexiuni rapide. Memoria schimbă circuitul creierului afectînd întreg procesul de gîndire sau doar structurile din circuit. Circuitul creierului dumneavoastră însă nu se schimbă. E invariant. Gîndul poate fi comparat cu un sistem complicat de relee şi butoane dintr-o centrală telefonică din secolul dumneavoastră, iar memoria cu interconexiunile dintre elemente. Aceste interconexiuni din creier se schimbă în mod normal în procesul de gîndire. Se rup, se refac, adaugă noi informaţii. Modelul conexiunilor din creierul dumneavoastră nu se schimbă. E invariant.

Alţi oameni se pot adapta la mediu, pot să înveţe unde sînt obiectele, distribuirea camerelor, şi această adaptare se face inconştient, fără probleme. Dumneavoastră nu puteţi. Creierul dumneavoastră este invariant. Deprinderile dumneavoastră sînt strict legate de o anumită casă. Casa în care aţi locuit înainte de a vă aplica tratamentul. Ea a fost recondiţionată şi păstrată de-a lungul a două sute de ani, astfel încît să locuiţi în ea fără

probleme. Aţi stat în ea zi de zi după tratamentul în urma căruia creierul dumneavoastră a devenit invariant.

Să nu va imaginaţi că nu ne răsplătiţi pentru această grijă. Sînteţi omul cel mai valoros din lume. Dimineaţa, la prînz şi seara; aveţi trei întîlniri pe zi, cînd puţini privilegiaţi, care merită acest lucru sau care au mare nevoie de dumneavoastră, obţin permisiunea să vă vadă.

Sînt student la istorie. Am venit aici ca să pot cunoaşte secolul XX prin prisma unui om inteligent, strălucit. Capacităţile dumneavoastră au fost analizate în cele mai mici detalii. Puţini vă depăşesc. Am venit să aflu de la această minte sclipitoare ce a însemnat politica pentru un om din perioada aceea. Am aflat date noi dintr-o sursă nealterată. Creierul dumneavoastră, care nu s-a modificat în timp, ci a rămas aşa cum era în 1943.

Eu nu sînt o persoană importantă Oamenii importanţi, psihologi, au venit să vă vadă. Vă puneau întrebări, apoi vi le repetau sub altă formă, observîndu-vă reacţiile. O experienţă nu e alterată de amintirea unei experienţe anterioare. Cînd firul gîndurilor dumneavoastră este întrerupt, nu lasă nici o amintire. Creierul rămîne invariant. Şi aceşti oameni care pînă atunci au tras doar concluzii generale din experienţe simple, aplicate mai multor subiecţi diferiţi, pot acum să studieze răspunsuri diferite la acelaşi individ, datorate unor schimbări foarte mici ale stimulului. Au încercat să vă scoată din sărite. Dar nu v-aţi enervat. Creierul dumneavoastră nu poate să se schimbe, e invariant.

Sînteţi atît de valoros încît nu cred că lumea ar fi putut progresa fără creierul dumneavoastră invariant. Cu toate acestea nu s-a mai încercat această experienţă cu altcineva. Doar cu animale. Cîinele dumneavoastră e un exemplu. Ceea ce aţi făcut dumneavoastră, aţi făcut de bunăvoie şi nu v-aţi gîndit la consecinţe. Aţi făcut lumii un serviciu imens, fără să ştiţi. Noi, însă, ne dăm seama de asta.

M-am ridicat şi am ieşit înainte să apuce să ridice capul. Aş mai fi avut o oră la dispoziţie, dar acum era pierdută.

Traducere de ANCA CAŢICHI